

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G‘OYALAR

MATEMATIKAGA IXTISOSLASHTIRILGAN BOSHLANG‘ICH SINFLARDA O‘QITISH METODLARI

Toshtanova Muhtasar Ikromjon qizi

Maxkamova Nodira Mirsobitovna

Nizomiy nomidagi O‘zbekiston Milliy pedagogika universiteti talabalari

muhtasartoshtanova@gmail.com

maxkamova2313@gmail.com

Primova M. F

Nizomiy nomidagi O‘zbekiston Milliy pedagogika universiteti o‘qituvchisi

maftunaprimova769@gmail.com

Annotatsiya. *Ushbu maqolada matematikaga ixtisoslashtirilgan boshlang‘ich sinflarda ta’lim jarayonini samarali tashkil etish, o‘quvchilarning mantiqiy tafakkurini rivojlantirish va ularning matematik kompetensiyalarini shakllantirishda qo‘llaniladigan zamonaviy o‘qitish metodlari tahlil qilinadi. Shuningdek, interfaol metodlar, muammoli ta’lim va differensial yondashuvning ahamiyati ilmiy asosda yoritiladi.*

Kalit so‘zlar: *metod, metodika, interfaol ta’lim, mantiqiy fikrlash, didaktik o‘yin, differensial yondashuv, muammoli ta’lim.*

Bugungi kunda ta’lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar boshlang‘ich ta’lim sifatini oshirishni ustuvor vazifa sifatida belgilamoqda. Ayniqsa, matematikaga ixtisoslashtirilgan sinflarda o‘qitish jarayoni o‘quvchilarning nafaqat bilimini, balki ularning tafakkuri va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga yo‘naltirilgan bo‘lishi zarur.

Boshlang‘ich sinf o‘quvchilari uchun matematika — bu oddiy hisoblash emas, balki mantiqiy fikrlash, tahlil qilish va xulosa chiqarish vositasidir. Shu sababli ta’lim jarayonida qo‘llaniladigan metodlar ilmiy asoslangan, o‘quvchilarning yosh xususiyatlariga mos va samarali bo‘lishi lozim.

Ilmiy manbalarda ham matematika o‘qitish metodikasining asosiy vazifasi “nima o‘qitish, qanday o‘qitish va nima uchun o‘qitish” kabi muhim savollarga javob berishdan iborat ekani ta’kidlanadi.

O‘qitish metodlari — bu o‘qituvchi va o‘quvchi o‘rtasidagi hamkorlik faoliyati bo‘lib, u orqali bilim, ko‘nikma va malakalar shakllanadi. Matematikaga ixtisoslashgan sinflarda metodlar quyidagi talablarga javob berishi kerak:

- mantiqiy fikrlashni rivojlantirish ;
- mustaqil ishlash ko‘nikmasini shakllantirish ;
- nazariy bilimni amaliyot bilan bog‘lash ;
- o‘quvchilarning faolligini oshirish;

Boshlang‘ich sinflarda asosan quyidagi metodlar qo‘llaniladi:

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

1) Og'zaki metod - tushuntirish, suhbat va savol-javob orqali amalga oshiriladi. Bu metod orqali o'qituvchi mavzuni tizimli yetkazadi, ammo u o'quvchini har doim faol qilmasligi mumkin.

2) Ko'rgazmali metod - diagramma, jadval, modellardan foydalaniladi. Boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun ayniqsa muhim, chunki ular ko'rish orqali tezroq o'zlashtiradi.

3) Amaliy metod - masalalar yechish, mashqlar bajarish orqali bilim mustahkamlanadi. Bu metod o'quvchini faol ishtirokchi qiladi.

Zamonaviy ta'limda interfaol metodlar alohida ahamiyatga ega. Ular o'quvchini dars markaziga olib chiqadi va uni faol fikrlashga undaydi.

Bugungi kundagi eng samarali interfaol metodlarga: "Aqliy hujum", "Klaster", "Insert", "Guruhli ishlash", "Rol o'ynash" kabilarni ko'rsatishimiz mumkin. Bu metodlar orqali o'quvchilarda: mustaqil fikrlash, muammolarni hal qilish, muloqot madaniyati kabilar rivojlanadi.

Muammoli ta'limda o'qituvchi tayyor bilim bermaydi, balki muammo qo'yadi. O'quvchilar esa izlanish orqali yechim topadi. Bu metod: tafakkurni rivojlantiradi, bilimni chuqur o'zlashtirishga yordam beradi, ijodiy fikrlashni shakllantiradi.

Har bir o'quvchining qobiliyati turlicha bo'lganligi sababli ta'lim jarayonida individual yondashuv muhimdir. Differensial yondashuv quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- kuchli o'quvchilar uchun murakkab topshiriqlar;

- o'rtacha o'quvchilar uchun standart vazifalar;

- qiyinchilikka duch kelayotgan o'quvchilar uchun soddalashtirilgan topshiriqlar. Bu yondashuv har bir o'quvchining rivojlanishini ta'minlaydi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun o'yin muhim o'rganish vositasi hisoblanadi. Didaktik o'yinlar:

- darsga qiziqishni oshiradi;

- bilimni mustahkamlaydi;

- tez fikrlashni rivojlantiradi.

Shu bilan birga, o'yinlar faqat ko'ngilochar emas, balki maqsadli o'qitish vositasi bo'lishi lozim.

Bugungi kunda quyidagi yondashuvlar muhim ahamiyatga ega:

- kompetensiyaga asoslangan ta'lim;

- axborot texnologiyalaridan foydalanish;

- integrativ ta'lim;

- loyihaviy faoliyat.

Bu yondashuvlar o'quvchini faqat bilim oluvchi emas, balki faol ishtirokchi sifatida shakllantiradi. Matematikaga ixtisoslashtirilgan boshlang'ich sinflarda o'qitish metodlari o'quvchilarning bilim darajasi, qiziqishi va tafakkurini rivojlantirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega. An'anaviy va zamonaviy metodlarni uyg'unlashtirish orqali samarali ta'lim jarayonini tashkil etish mumkin. Ayniqsa, interfaol metodlar, muammoli ta'lim va differensial yondashuv o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantiradi va matematika faniga bo'lgan

TANQIDIY NAZAR, TAHLILY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

qiziqishini oshiradi. Natijada matematika darslari nafaqat bilim beruvchi, balki shaxsni rivojlantiruvchi muhim vositaga aylanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitish metodikasi. – Toshkent: O'qituvchi.
2. Jumayev M.E. Matematika o'qitish metodikasidan praktikum. – Toshkent.
3. Ahmedov M. va boshqalar. Boshlang'ich sinf matematika darsliklari.
4. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar asoslari.
5. Ilmiy maqolalar va metodik manbalar
6. pedagogs.uz

